

Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvioesitys vuodelle 2025

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 22.10.2024 § 35
2123/02.00.00/2024

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen, p. 040 184 9985

Selostus asiasta **Yleistä**

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 9.10.2024.

Keski-Suomen hyvinvointialueen talouden alijäämän kasvu tulee taittumaan ja vuonna 2025 alijäämä tulee olemaan huomattavasti aiempia vuosia pienempi. Hyvinvointialue tekee merkittävän tulosparannuksen vuonna 2025 ja talouden tasapaino saavutetaan vuonna 2026.

Hyvinvointialueen taloudellinen toimintaympäristö on tiukentunut samalla kun asukkaiden palvelutarpeet kasvavat. Talousarvio on laadittu huomioiden nämä realiteetit, ja sen tavoitteena on turvata toimivat ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä pelastustoimen palvelut Keski-Suomessa.

Vuodelle 2025 suunniteltu tulosparannus perustuu rahoitukseen tehtävään jälkikäteistarkastukseen (67 miljoonaa euroa) sekä vuodelle 2025 suunniteltuihin talouden sopeuttamistoimenpiteisiin (53 miljoonaa euroa).

Valtio on tehnyt vuoden 2024 aikana päätöksiä, joiden takia Keski-Suomen hyvinvointialueen rahoitus on supistunut. Julkisen talouden suunnitelman mukaisten tehtävämuutosten vuoksi hyvinvointialueen vuoden 2025 rahoitusta leikataan kevään kehysriihen päätösten mukaisesti lähes 20 miljoonaa euroa. Lisäksi syyskuussa julkaistujen, kuntien vuoden 2022 diagnoositetoihin perustuvien rahoituslaskelmien päivitysten myötä arvio hyvinvointialueen rahoituksesta väheni 6,6 miljoonaa euroa.

Talouden kääntäminen ensin tasapainoiseksi ja sen jälkeen ylijäämäiseksi tapahtuu suunnitelmakauden aikana, mutta siitä huolimatta kertyneitä alijäämiä ei ehditä kattamaan lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vuoden 2026 loppuun mennessä. Vastaava tilanne on valtaosalla hyvinvointialueista. Julkisen talouden suunnitelmassa on mukana hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämäkertymä, joka on -1,8 miljardia euroa.

Talouden kääntäminen ensin tasapainoiseksi ja sen jälkeen ylijäämäiseksi tapahtuu suunnitelmakauden aikana, mutta siitä huolimatta kertyneitä alijäämiä ei ehditä kattamaan lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vuoden 2026 loppuun mennessä. Vastaava tilanne on valtaosalla hyvinvointialueista. Julkisen talouden suunnitelmassa on mukana hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämäkertymä, joka on -1,8 miljardia euroa.

Valtiovarainministeriö on nimennyt kuusi hyvinvointialuetta valtion kanssa käytäviin tukikeskusteluihin. Alueisiin kuuluvat Keski-Suomen, Lapin, Kanta-Hämeen, Satakunnan, Itä-Uusimaan ja Vantaa-Keravan hyvinvointialueet.

Henkilöstömuutokset

Organisaation virtaviivaistamista tehdään vähentämällä johtajien ja päälliköiden määrää ja karsimalla hallinnollisissa tehtävissä toimivien henkilöiden määrää. Talousarviossa suunniteltujen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksia käsitellään parhaillaan neljänsissä yhteistoimintaneuvotteluissa. Vaikutukset kohdistuvat kaikille kolmelle toimialalle ja henkilöstövähennykset koskettavat yhteensä 247–252 henkilöä tai työtehtävää. Johtaja- ja päällikkötehtäviä vähenee 37 vuoden 2025 aikana, joista neljä konsernipalveluista, 30 sosiaali- ja terveystalouden palveluista ja kolme pelastuspalveluista. Kaiken kaikkiaan henkilöstön määrä vähenee seuraavasti: konsernipalveluissa 55–60 henkilöä ja liikkeenluovutuksen kautta 30 henkilöä, sosiaali- ja terveystalouden palveluissa 30 henkilöä ja liikkeenluovutuksen kautta 129 henkilöä sekä pelastuspalveluissa 3 henkilöä. Johtaja- ja päällikkötehtäviin tehdään merkittäviä supistuksia ja niukkenevat henkilöstöresurssit kohdennetaan asiakas- ja potilastyötä tekeviin.

Hyvinvointialueen palveluiden toimivuus turvataan ja asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut järjestään lainsäädännön velvoitteiden mukaisesti.

Palveluverkon uudistaminen

Sosiaali- ja terveystalouden palveluverkon uudistamisen toimenpiteitä viedään eteenpäin vuoden 2025 aikana. Vuokramenoista ei vielä vuoden 2025 aikana pystytä merkittävästi säästämään, sillä useat sopimukset ovat voimassa 31.12.2025 asti. Jämsän Terveystalouden Oy:n liikkeenluovutuksen vaikutukset näkyvät niin ikään taloudessa asteittain.

Asiakasmaksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaan lainsäädäntöön ehdotetut muutokset ovat hyväksytyt 3.10. Terveydenhuollon asiakasmaksuihin on esitetty sosiaali- ja terveystalouden palvelujen asiakasmaksuasetusta vastaavat korotukset 1.1.2025 alkaen. Asiakasmaksujen enimmäismääriä korotetaan perusterveydenhuollossa pääsääntöisesti 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidossa pääsääntöisesti 45 prosentilla. Maksutulojen kertymään vaikuttavat myös muut tekijät kuten terveydenhuollon maksukatto ja palveluiden käyttö.

Toimialakohtaiset katsaukset vuodelle 2025

Konsernipalveluiden toimialalla talousarvio sisältää 8,5 miljoonan euron sopeutustoimenpiteet, joiden talousvaikutukset jakautuvat vuosille 2025–2026. Hallinnossa ja tukipalveluissa toteutetaan merkittävät henkilöstövähennykset irtisanomismenettelyin sekä henkilöstöpoistumaa hyödyntämällä. Toimialan johtamisjärjestelmään ja organisaatiorakenteeseen tehdään muutoksia, joiden seurauksena lakkautetaan yksi palvelujohtaja ja kolme päällikkötehtävää. Sairaala Novan tekninen huolto ulkoistetaan ja hankitaan jatkossa ulkoiselta toimijalta siten, että nykyinen henkilöstö siirtyy uuden palvelutuottajan palvelukseen. Henkilöstöravintola Poukaman ja kahvila Solinan toimintaan ja tiloihin haetaan ulkopuolinen toimija. Vanhus- ja vammaispalveluiden asukasvuokrien yhtenäistäminen aloitetaan 1.4.2025 alkaen siirtymäsäännökset huomioiden. Tietojärjestelmiä arvioidaan vaikuttavuuden näkökulmasta. Hallinnon käytössä olevia tiloja tiivistetään entisestään. Hallinnon ja tukipalveluiden toimintatapojen määrätietoista kehittämistä jatketaan.

Sosiaali- ja terveystalouksessa talousarvioesitys sisältää noin 45,6 miljoonaa euroa sopeutustoimenpiteitä, joiden talousvaikutukset jakautuvat vuosille 2025–2026. Henkilöstömäärärahoja tullaan vähentämään pääasiassa sijaismäärärahoista. Henkilöstömitoituksen muutos toteutetaan ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä omassa että ostetussa palvelutuotannossa. Vuokratyövoiman hankintaa sekä asiakaspalveluiden ostoja erikoissairaanhoidossa ja lastensuojelussa tullaan vähentämään. Palvelutuotannon hankintaa suunnitellaan toteutettavan ostopalveluna Keuruu-Multia alueen avosairaanhoidon vastaanottopalveluiden hankinnalla. Kotihoidon oma tuotanto muutetaan ostopalveluina tuotettavaksi kumppanuusmallilla. Henkilöstömäärää vähennetään erityisesti asiantuntija- ja johtotehtävissä. Vastuualueiden määrä vähenee neljästä kolmeen, palvelualueiden määrä vähenee seitsemästätoista kymmeneen. Johtamistehtävistä vähenee yhteensä 30 johtaja- ja päällikkötason tehtävää vuoden 2025 aikana. Muutoksien henkilöstövaikutuksia on käsitelty kuluvan vuoden kevään ja syksyn yhteistoimintaneuvotteluissa.

Sosiaali- ja terveystalouksessa asiakasmaksuja nostetaan asiakasmaksuasetuksen mukaisesti sekä vuokratasoja tarkistetaan ja nostetaan. Toimialan palvelutuotantoa tullaan supistamaan ja toiminnan taukoja lisätään. Omaishoidontuen myöntämisperusteita kiristetään täysikäisten alimman palkkioluokan uusien tukien osalta.

Sosiaali- ja terveystalouksien toimintaa uudistetaan edelleen siirtämällä painopistettä perustason palveluihin kehittämällä hoito- ja palveluketjuja, vaikuttavia työmenetelmiä ja digitaalisia palveluita. Hoitoon pääsyä nopeutetaan moniammatillisen tiimityön toimintamallien kehittämisellä. Hoidon jatkuvuutta tuetaan oman ammattilaisen nimeämisellä sekä pilotoidaan omalääkäri- ja ammatinharjoittajamallia. Sosiaali- ja terveystalouksien tilannekeskuksen toimintaa valmistellaan.

Pelastustoimen toimialalla talousarvioesitys sisältää noin 2 miljoonan euron edestä sopeutustoimenpiteitä. Talousarvion valmistelussa lähtökohtina ovat lakisääteisten palveluiden suorituskyvyn turvaaminen, suunnitelmalliset palvelujen kehittämistoimenpiteet, realistinen ja ennustettava taloudenhallinta sekä päätetyt talouden sopeuttamistoimenpiteet talousarvioraamin mukaisesti. Uudistetulla pelastuslaitoksen organisaatiolla aloitetaan palvelutuotanto 1.1.2025 alkaen. Ensihoidon palvelutuotanto siirretään pelastuslaitoksen toiminnasta sosiaali- ja terveystalouksien toimialan Terveystalouksien palvelut - vastuualueen toiminnaksi 1.1.2025 alkaen. Palvelutasopäätöksen mukaisten kehittämistoimenpiteiden henkilöstökustannusvaikutuksia pienennetään suunnitelmallisella rekrytoinnilla sekä hankintoja ja investointeja karsimalla. Henkilöstön saatavuus on merkittävässä roolissa toimialan palvelutuotannon suorituskyvyn tulevaisuutta tarkasteltaessa.

Talousarvioesityksen käsittely

Talousarvioesitystä käsitellään toimielinten seminaareissa lokakuun alkupuolella ja toimielimet antavat lausuntonsa esitykseen lokakuun aikana.

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidetään 22.10.2024 ja aluevaltuusto käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 12.11.2024.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 26.-27.11.2024 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 27.11.2024. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 10.12.2024.

Toimivalta

Keski-Suomen hallintosääntö
Vaikuttamistoimielimen toimintasääntö

Esittelijä	Palvelujohtaja, hyvinvointi ja kumppanuudet Peränen Nina
Päätösehdotus	<p>Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin merkitsee hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen tiedoksi ja kommentoi annettua esitystä ja sen vaikutuksia strategian toteutumiseen toimielimen näkökulmasta.</p> <p><u>Asian kokouskäsitely:</u></p> <p>Palvelujohtaja Nina Peränen esitteli asiaa kokouksessa.</p> <p>Maria Kaisa Aula poistui kokouksesta klo 13:22. Hannu Vehniäinen liittyi kokoukseen klo 13:56.</p>
Päätös	<p>Päätösehdotus hyväksyttiin. Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin kiittää siitä, että talousarvioesityksessä ei esitetä vuodelle 2025 järjestöavustuksiin leikkauksia eikä vähennyksiä.</p> <p>Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin kommentoi esitystä ja sen vaikutuksia strategian toteutumiseen toimielimen näkökulmasta seuraavasti:</p> <p>Huoli vuokrien ja asiakasmaksujen korotusten vaikutuksista heikommassa asemassa olevien, pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien toimeentuloon. Hinnankorotukset saattavat lisätä merkittävästi KELA:n asumistuen sekä toimeentulotuen tarvetta (asukasvuokrat ja asiakasmaksut). Asiakkaiden maksukyvyyn heikkeneminen voi lisätä perintään menevien asiakasmaksujen määrää.</p> <p>Erikoissairaanhoidon poliklinikkamaksun ja sarjahoitomaksun 45 % korotus on liian suuri.</p> <p>Sijaismäärärahojen vähentäminen ja henkilöstömäärän leikkaukset huolestuttaa, kuinka se vaikuttaa henkilökunnan jaksamiseen ja työhyvinvointiin.</p> <p>Monessa kohdassa viitataan järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, mikä on tärkeää. Kuitenkin myös järjestöjen avustuksista leikataan kansallisesti merkittävästi. Järjestöillä on huoli toimintaedellytysten heiketessä vaikutuksista keskisuomalaisten arkeen (kriisit ja sairastumiset) sekä siihen mitä järjestöt voivat tehdä tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa järjestöillä ei ole sellaisia resursseja yhteistyöhön kuin nyt. Järjestöjen toimintaedellytyksiin vaikuttaa myös aktiivisten toimijoiden löytäminen.</p> <p>Palvelukatkojen ja sulkuaikojen pidentäminen entisestään tulee lisäämään merkittävästi painetta päivystykseen.</p> <p>Omaishoidon hoitomaksuluokka I leikkausesityksen pohjalle toivotaan vaikutusten tarkka arviointia.</p>

Uudessa vammaispalvelulaissa on tulkinnanvaraa (esim. suojasäännös). Riskinä on, että välttämättömien palvelujen maksullisuutta lisätään ja vammaisen henkilö ei enää saa tarvitsemaansa palveluja tai niihin tulee heikennyksiä, kun vammaispalvelulain mukaan sovelletaankin sosiaalihuoltolakiä, jolla saadaan ehkä säästöjä, mutta samalla ihmisten yhdenvertaisuus vaarantuu. Elämäntilanne tulisi huomioida elämänvaiheen sijaan, vamma ei johdu tavanomaisesta ikääntymisestä.

Tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen päätettiin käsitellä § 37 Keski-Suomen hyvinvointialueen hakintaohjelma vuosille 2024–2030.